

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'.

Συνδρομή ἑτήσια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

3 Ἰανουαρίου 1888

Ἡ ΕΝ ΚΟΡΣΙΚῃ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ ἐν Μασσαλίᾳ διακεκριμένος ὁμογενὴς ἱατρός κ. Σταυρὸς Μεταξᾶς, μαθὼν τυχαίως ὅτι ἐν Κορσικῇ ὑπῆρχεν ἀποικία τις ἐλληνική, πολλὰ σημεία ζωῆς ἐλληνικῆς εἰσέτι διατηροῦσα, τὸ 1883 μετέβη ἐκεῖ ὅπως ἐκ τοῦ σύνεργου ἴδῃ τὴν ἐλληνικὴν ταύτην ἀποικίαν. Βαθέως δὲ συνεκινήθη ὅταν, ἐν τῷ ὅλῳ ξένῳ τούτῳ τόπῳ, εὗρεν ἀνθρώπους ὁμιλοῦντας τὴν γλῶσσάν του καὶ ὑπὸ καθαρώς ἐλληνικῶν αἰσθημάτων ἐμφορουμένους.

Ἡ ἥθικὴ αὕτη ἡδονὴ τὸν παρεκίνησε νὰ μείνῃ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγνώστων τούτων ὁμογενῶν του περισσοτέρας, τῶν ὅσας ἡδύνατο νὰ διαθέσῃ, ἡμέρας. Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τῆς ἐκεῖθι διαμονῆς του μία καὶ ἡ αὕτη πάντοτε φωνὴ ἤκούετο περὶ αὐτόν: *Ἰκανῶς μὲν διετηρήθημεν μέχρι τοῦδε· ἀλλ' εἰς τὸ ἐξῆς, δυνάμεθα πολλῶν καὶ διαφορῶν λόγων, ἀναπόφευκτος μᾶς ἀναμένει ἡ συγχώρευσις μετὰ τοῦ Κορσικανικοῦ στοιχείου. Ἡ τύχη τῶν ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Σικελίᾳ ἐγκατασταθεισῶν, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐλληνικῶν ἀποικιῶν, δὲν κεῖται πολὺ μακρὰν καὶ ἡμῶν αὐτῶν.*

Τὴν ἀλήθειαν δὲ ταύτην δὲν ἤργησε καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος μετὰ λύπης καρδίας νὰ κατανοήσῃ.

Συνήθως οἱ ἄνθρωποι ἀρχίζουσι νὰ σκέπτωνται περὶ θεραπείας τῶν κακῶς κειμένων, ὅταν ταῦτα φθάσωσιν εἰς τὸ ἔσχατον σημεῖον. Οἱ ἐν Καρυαῖς ὁμογενεῖς ἡμῶν, ἀπὸ τίνος χρόνου βλέποντες προσεγγίζοντα τὸν ἀναπόφευκτον ὀλεθρὸν των, ἤρχισαν σπουδαίως ν' ἀνησυχῶσι περὶ αὐτοῦ. Ὅταν δὲ ἀνεγνώρισαν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κ. Σ. Μεταξᾶ ἄνθρωπον γενναίως μεριμνῶντα ὑπὲρ τῆς καθόλου ἐλληνικῆς ἐκπαίδευσως, δὲν ἐδίστασαν νὰ τὸν παρακαλέσουν ἵνα φροντίσῃ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν. Ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς, βλέπων τὴν μεγάλην ταύτην προθυμίαν

των ὑπὲρ τῆς ἐκμαθήσεως τῆς μητρικῆς των γλώσσης, τοῖς ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἐπραττεν ὑπὲρ αὐτῶν πᾶν ὅ,τι τῷ ἦτο δυνατόν. Ἐπὶ τούτῳ δέ, μετὰ παρέλευσιν χρόνου τινός, εὐρὼν τὸν φιλογενέστατον ὁμογενῆ κ. Χρηστάκη Ζωγράφον, συνεννοήθη μετ' αὐτοῦ καὶ ἀπεφασίσθη ἵνα οἱ δύο οὗτοι σπεύσωσιν εἰς βοήθειαν τῶν ἐν Κορσικῇ ὁμογενῶν των. Συνεφώνησαν λοιπὸν ἵνα καὶ οἱ δύο ὁμοῦ διατηρήσωσιν ἐν Καρυαῖς τῆς Κορσικῆς Ἑλληνα διδάσκαλον ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη μὲ ἐτήσιον μισθὸν 3,500 φράγκων, τῶν ὁποίων τὰς μὲν τρεῖς χιλιάδας θὰ ἐπλήρωνεν ὁ κ. Χ. Ζωγράφος, τὰ δὲ πεντακόσια ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς.

Ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς, γνωρίζων προσωπικῶς τὸν συγγραφέα τῆς ἀνὰ χεῖρας πραγματείας, τὸν παρεκάλεσεν ἵνα δεχθῇ τὴν ἀποστολὴν ταύτην.

Ἐνθ' δὲ κατὰ μῆνα Μάιον τοῦ 1885 τὰ πάντα ἦσαν ἑτοιμα ὅπως ἀποσταλῶ εἰς Καρυαῖς τῆς Κορσικῆς, ὅλως ἀπροσδοκῆτως λαμβάνει ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς μίαν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν παπᾶ-Καίσαρα Κόττιν, ἱερέα τῆς ἐν Κορσικῇ ἐλληνικῆς ἀποικίας, διὰ τῆς ὁποίας τὸν παρεκάλει καὶ τὸν προέτρεπε νὰ μὴ ἀποστείλῃ Ἑλληνα διδάσκαλον εἰς Καρυαῖς, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι οἱ ἐν Ρώμῃ προϊστάμενοί του δὲν ἐνέκρινον τὴν ἀποστολὴν ταύτην. Ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς, ἐννοήσας ἀμέσως ὅτι ἐξετίθετο δωρεὰν εἰς τὰς ραδιοργάνισιν τοῦ πανισχύρου ἐν βλαξί Δυτικοῦ Κλήρου, συγκατένευσε ν' ἀναστείλῃ τὴν ἀποστολὴν μου.

Ἐν τούτοις, μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν, λαμβάνει παρακλητικὴν ἐπιστολὴν ὑπογεγραμμένην σχεδὸν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν Καρυαῖς Ἑλλήνων, διὰ τῆς ὁποίας παρεκαλεῖτο θερμῶς νὰ πέμψῃ τὸν ὑποσχεθέντα διδάσκαλον. Ὁ κ. Σ. Μεταξᾶς, μεταξὺ τῶν δολίων προσταγῶν τῆς Αὐλῆς τῆς Ρώμης καὶ τῶν θερμῶν παρακλήσεων τῶν ἐν Καρυαῖς ὁμογενῶν του, ἐκρίνεν ἀξιοπρεπέστερον νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν ὁμογενῶν αὐτοῦ.

Μεταβάς, τέλος πάντων, ἐκεῖ ὅπως συστήσω τὸ ἐν λόγῳ σχολεῖον, ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν ἵνα ἐπιτοπίως συναγάγῃ τὴν δέουσαν ὕλην καὶ

συγγράψω τὴν ἀνὰ χεῖρας πραγματείαν τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ἀποικίας. Οἱ πρὸ ἐμοῦ θίξαντες τὴν ὑπόθεσιν ταύτην περιορίσθησαν ἀπλῶς εἰς τὸ νὰ συναγάγουν καὶ καταγράψουν τὰς ἐκ παραδόσεων καὶ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα περισφεισάσας εἰδήσεις, χωρὶς ποτε νὰ συμβουλευθῶσι καὶ ἀντιπαραβάλλωσι τοὺς ἀρχαιοτέρους τῶν συγγραφέων καὶ, ἰδίως, χωρὶς νὰ ζητήσωσι τὴν ἀλήθειαν τῶν διαφορῶν γεγονότων ἐν τοῖς ἀρχαίοις διαφορῶν χωρῶν. Καὶ ὅμως, ἡ ἱστορία, διὰ νὰ ᾔηται ἀληθὴς ἱστορία καὶ ὄχι μυθιστόρημα, πρέπει ὄχι μόνον νὰ ᾔηται γεγραμμένη κατὰ τὰς ἀκριβεστέρας τῶν πηγῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἕκαστον βῆμα νὰ παραπέμπῃ ἀκριβῶς τὸν ἀναγνώστην εἰς αὐτάς. Τὸ ἐξελέγχειν δὲ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ ζητεῖν ἐν αὐτοῖς τὴν ἀλήθειαν εἶναι ἀρετὴ, τὴν ὁποίαν καθιέρωσεν αὐτὸς οὗτος ὁ ὑπάτος τῶν ἱστοριογράφων. Ἄλλ' ἰδίως κύριος σκοπὸς τῆς βιβλιογραφίας εἶναι ἡ διευκόλυνσις τῆς ἀναδιφύσεως τῶν μεταγενεστέρων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος. Κατέβαλα λοιπὸν πᾶσαν προσπάθειαν ἐν τῷ πονηματίῳ μου τούτῳ ἵνα, ὅσον μοι ἦτο δυνατόν, ὑποδείξω τὴν ἀληθὴ ὁδὸν τῆς μελέτης τοῖς βουλομένοις νὰ συγγράψωσι πλήρη ἱστορίαν τῆς ἐν Κορσικῇ ἑλληνικῆς ἀποικίας.

Παραεμβατικῶς δέ, εἰς τινὰ μέρη τῆς πραγματείας ταύτης, κατόπιν εἰλικρινοῦς ἐκθέσεως τῶν διαφορῶν γεγονότων, ἠναγκάσθην νὰ ἐπιτεθῶ κάπως δριμύτως κατὰ τοῦ Δυτικοῦ Κλήρου. Βεβαίως, ἱστορία μετὰ πάθους γραφεῖσα, κινδυνεύει νὰ χάσῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀναγνωστῶν αὐτῆς, δι' ὅπερ καὶ μόνον ὤφειλον ἴσως νὰ ἐκβάλω τοῦ κειμένου τὰς παρεκβάσεις ταύτας. Καὶ ὅμως δὲν τὰς ἐξέβαλον, χάριν ἀκριβῶς αὐτῆς ταύτης τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας: Πολλὰ φαινόμενα ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, καὶ ἰδίως ἡ ἐπὶ δύο καὶ ἐπέκεινα αἰῶνας διατήρησις τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ γλώσσης τῶν ἀποίκων τούτων Ἑλλήνων δὲν δύνανται ἄλλως νὰ ἐξηγηθῶσιν, εἰμὴ διὰ τῆς διηγήσεως τῶν καταχρήσεων καὶ τῶν τυραννικῶν πράξεων τῶν ἐν Κορσικῇ φραγκοπαπᾶδων, οἵτινες, ἀκόμη καὶ σήμερον, δὲν ἐννοοῦν τί σημαίνει ἡ λέξις ἀνεξαρτησία καὶ ἡ φράσις, σέβασθαι τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τοῦ πληθίου. Εἶναι δὲ ἱστορικὴ ἀλήθεια τὸ ὅτι, ὅσάκις οἱ τύραννοι ἠθέλησαν διὰ τῆς βίας νὰ ἐξαφανίσουν τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ ἰδίως τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, εὐθύς παρετήρησαν ὅτι περὶ τὴν μίαν ἐκκοπεῖσαν ἀνεφύησαν δέκα παραφυάδες.

Ἐν Κερυαῖς τῆς Κορσικῆς τῇ 15/27 Ἀπριλίου 1887.

N. B. ΦΑΡΑΓΕ, Σαμόθραξ
ιατρός.

Α'

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΕΝ ΚΟΡΣΙΚῇ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ.

Οἱ ἐν Κορσικῇ ἐγκατασταθέντες Ἕλληνες, ἐρχόμενοι ἐξ Οἰτύλου, ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰς περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν παραδόσεις, αἵτινες διεσώθησαν μέχρι σήμερον καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων οἱ ἱστοριογράφοι κατάγουσι τοὺς Ἕλληνας τούτους ἐκ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῶν Κομνηνῶν. Μάλιστα δὲ ἀκόμη καὶ σήμερον, οἱ ἐν Αἰακκίῳ Στεφανόπουλοι, ἀπόγονοι τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀποικίας ταύτης, φέρουσι τὸν τίτλον *Πρίγκηπες Κομνηνοί*.

Προκειμένου περὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῶν Κομνηνῶν, τὸ θέμα τοῦτο καθίσταται ἱκανῶς σπουδαῖον, διὸ καὶ ἐφρόντισα ἵνα ἰδιαίτερώς μελετήσω αὐτό. Τὸ ἐξαγόμενον τῶν μελετῶν μου ὑπῆρξε α') ὅτι αὐθεντικὰ ἔγγραφα, καταδεικνύοντα τὴν σχέσιν τῆς αὐτοκρατορικῆς ταύτης οἰκογενείας μετὰ τῶν κατοίκων τῆς Οἰτύλου τὴν σήμερον οὐδαμοῦ ὑπάρχουσιν, β') ὅτι ἡ παράδοσις τῶν Ἑλλήνων τούτων δὲν συμφωνεῖ μετὰ τὴν γενικὴν ἱστορίαν καὶ γ') ὅτι οἱ ἐν Κορσικῇ ἐγκατασταθέντες Ἕλληνες δὲν ἦσαν μόνον Οἰτύλιοι, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων ἑλληνικῶν μερῶν. Ἄλλ' ὅμως, πρὶν ἢ ἐκθέσω τοὺς λόγους τῶν τριῶν τούτων προτάσεών μου, θεωρῶ ἀναγκαῖον νὰ μεταφέρω ἐνταῦθα τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος παραδόσεις.

1η Παράδοσις.—Κατὰ τὴν παράδοσιν ταύτην, τὴν ὁποίαν ὑποστηρίζει ὁ παπᾶ—Νικόλαος ἐν τῷ χειρογράφῳ του, καὶ τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ἐν ἐκτάσει ὁ Καμβιάγης καὶ ὅλοι οἱ μεταγενέστεροι ἱστοριογράφοι ὅσοι βασιζονται ἐπ' αὐτοῦ, ὁ Ἀλέξιος Α' Κομνηνὸς (γεννηθεὶς τὸ 1048 καὶ ἀποθ. τὸ 1118), αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου ἀπὸ τοῦ 1081, ἀπέκτησε δύο υἱούς, τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Στέφανον, ἀπὸ τῆς πρώτης σύζυγόν του ὀνομαζομένην Μάρω, ἥ, κατ' ἄλλους Αἰκατερίαν. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς, ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος ἦλθεν εἰς δευτέρου γάμου κοινωνίαν μετὰ τινος Θεοδώρας, ἀνεψιᾶν τοῦ Αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Παμφλάγου.

Ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Ἀλέξιου ἔζη Γερμανὸς τις, λίαν ἀγαπητὸς καὶ εὐνοούμενος ὑπ' αὐτοῦ. Μετὰ τοῦ Γερμανοῦ τούτου ἡ Αὐτοκράτειρα Θεοδώρα περιεπλάκη εἰς ἐρωτικὰς σχέσεις. Μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν, κατὰ τύχην, ὁ Στέφανος, συλλαβὼν αὐτοὺς ὀργίζοντας, ὕβρισθαι καὶ ἐρραπίσθην ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ. Ὁ Ἰωάννης, ἰδὼν τὸν ἀδελφόν του Στέφανον κλαίοντα καὶ μαθὼν τὴν αἰτίαν, τὸν ἐπέπληξε καὶ τὸν παρεκίνησε νὰ φονεύσῃ τὸν Γερμανόν. Ὁ Στέφανος, χωρὶς νὰ χάσῃ πολὺν καιρόν, ἐκτελεῖ τὰς συμβουλὰς τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ διὰ νὰ μὴ τιμω-

ρηθῇ ἀπὸ τὸν πατέρα του, καταφεύγει εἰς Μιτυλήνην, τὸ 6685 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, κατὰ τὸν παπᾶ—Νικόλαον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἄσυλον τοῦτο δὲν ἦτο ἀσφαλές, μετὰ τινα χρόνον μετέβη εἰς Οἰτυλον, ὅπως ἄγνωστος.

Ἐν Οἰτύλῳ ὑπῆρχε πλουσιώτατός τις ἄρχων, ὀνομαζόμενος Πέτρος Λασβουρῆς. Ὁ πλουσιώτατος οὗτος ἐκτιμήσας τὴν καλὴν συμπεριφορὰν καὶ τὴν εὐμορφίαν τοῦ Στεφάνου, καίτοι ἄγνωστον ἠθέλησε νὰ τὸν κάμῃ γαμβρὸν εἰς μίαν τῶν τριῶν θυγατέρων του. Ὁ Στέφανος ἐξελέξατο τὴν πρωτότοκον αὐτῶν Ἀλεξάνδραν καλουμένην, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέκτησε, κατὰ τὸν παπᾶ—Νικόλαον, τρεῖς υἱούς: τὸν Πουλημένην Μαυροῖδῃ, τὸν Μιχαήλ, καὶ τὸν Κωνσταντῖνον Αὐγουστῖνον. Ἐκ τοῦ πρώτου δὲ τούτων κατὰγονται οἱ Στεφανιάνοι, ἐκ τοῦ δευτέρου οἱ Βοκιάνοι καὶ ἐκ τοῦ τρίτου οἱ Φατζέοι.

Ὁ Καμβιάγης λέγει ὅτι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Πουλημένη ὠνομάσθησαν Νοβακκαῖοι, οἱ ἀπόγονοι τοῦ Μιχαήλ Στεφαναῖοι καὶ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Κωνσταντίνου Φαλτσαῖοι· πάντες δ' ὁμοῦ Στεφανόπουλοι.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆς Θεοδώρας ὁ Αὐτοκράτωρ μετεμελήθη καὶ ἐσυγχώρησε τὸν υἱὸν του Στέφανον. Μαθὼν δὲ ὅτι εὐρίσκετο ἐν Οἰτύλῳ τὸν μετεκάλεσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλ' οὗτος ἔκρινε καλὸν νὰ μὴ μεταβῇ πλέον ἐκεῖ. Ἐν τούτοις ὁ πατήρ του τὸν ἐτίμησε μὲ πολλὰ δῶρα.

Λέγεται δὲ ὅτι, ἐπειδὴ οἱ Οἰτύλιοι ἐφάνησαν φιλόξενοι πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀλεξίου, ὁ Αὐτοκράτωρ οὗτος, εἰς ἀνταμοιβήν, ἔκτοτε μετέτρεψε τὴν πόλιν των εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ Μητρόπολιν, ἣτις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἦτο εἰμὴ Ἐπισκοπὴ.

Ὁ θάνατος τοῦ Στεφάνου ὑπῆρξε τραγικός. Ὁ πενθερός του εἶχεν ἀδελφὸν τὸν ὁποῖον ἐφόνευσαν οἱ κάτοικοι πλησιοχώρου τινὸς χωρίου, ἐκ τοῦ ὁποίου κατήγετο καὶ ὁ ὑπηρέτης του. Μίαν τῶν ἡμερῶν ὁ Στέφανος ὠρίσθη ἵνα ἐκδικηθῇ τὸν θάνατον τοῦτον· ὁ δὲ ὑπηρέτης προσνήχθη ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς προδότης. Ὁ Στέφανος ἐπορεύθη μετὰ τῶν φίλων του κατὰ τῶν κατοίκων τοῦ τόπου ἐκείνου· ἀλλ' ἔνεκα τῆς ἐναντίας προδοσίας τοῦ ὑπηρετοῦ, μόλις ἐσώθη μόνος. Ἐπιστρέφων δὲ δρομαῖος, ἔφθασεν εἰς τινα πηγὴν, παρὰ τὴν Οἰτυλον, ὅπου γυνὴ τις ἐκ τοῦ χωρίου ἐκείνου, εὐρεθεῖσα ἐκεῖ καὶ μαθοῦσα ὅτι κατὰ τῶν συμπατριωτῶν τῆς ἐξεστράτευσε τὸν ἐδολοφόνησεν.

Κατὰ τὴν παράδοσιν ταύτην, ὅταν ἡ καταγωγὴ τοῦ Στεφάνου ἔγεινε γνωστὴ ἐν Οἰτύλῳ, τότε ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης τὸν ἐτίμων καὶ τὸν ἐθαύμαζον, καὶ διὰ νὰ τὸν τιμήσουν ἔτι περισσότερον, τὸν ὠνόμασαν Στεφα-

νόπουλον, ἢ, μᾶλλον Στεφανό-πολιν, τουτέστι Στέφανον, καταγόμενον ἐκ τῆς Πόλεως ἧτοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Οὕτω δὲ, ὅλοι οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ, λαβόντες τὸ ἐπώνυμον τοῦτο, ἐκλήθησαν Στεφανόπουλοι, ἢ ἄλλως, Στεφανόπολι. Καὶ πραγματικῶς ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν Καρυῶν τὴν σήμερον διδούσιν ἑαυτοῖς τὸν τίτλον τοῦτον. Ἐπίσης δ' ἐκ τῆς παραδόσεως ταύτης ἔπεται ὅτι καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν Καρυῶν εἶναι καὶ *Πρίγκιπες Κομνηνοὶ* (!)

2α Παράδοσις. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην παράδοσιν, ἣτις εἶναι ἡ τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν, ὁ νεώτατος τῶν υἱῶν τοῦ Δαβὶδ Κομνηνοῦ, τελευταίου Αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζούντος, ὀνόματι Νικηφόρος, διαφυγὼν τὴν μάχαιραν Μωάμεθ τοῦ Β', μετὰ περιπλανήσεως ἐπὶ τέλους κατήντησεν εἰς Οἰτυλον, ὅπου νυμφευθεὶς ἀπέκτησεν οἰογένειαν, ἣτις διεσώθη μέχρι σήμερον μεταξύ τῶν ἀποίκων Ἑλλήνων τῆς Κορσικῆς.

Κατὰ τὴν παράδοσιν ταύτην, ὁ Νικηφόρος Κομνηνὸς ἀπέκτησεν ἕγγονον, ὀνόματι Στέφανον Κομνηνόν, ἔξοχον ἄνδρα ἐν Οἰτύλῳ, καὶ κατὰ τὴν σωματικὴν ὑπεροχὴν καὶ κατὰ τὴν ἠθικὴν ικανότητα.

Ὁ Στέφανος οὗτος, κατὰ τὸν κ. Γεμενῆν, ἐν μάχῃ τινὶ κατὰ τῶν Τούρκων, συμβᾶσαν τὸ 1537, ἔαξε νὰ κτίσῃ, μετὰ τὴν νίκην, δι' ἰδίων του ἐξόδων ἐν Μοναστήριον εἰς τιμὴν τῆς Παναγίας. Ἡ Παναγία ἔκαμε τὸ θαῦμά της. Ὅποτε οἱ μαχηταὶ Οἰτύλιοι ἤρχισαν ν' ἀποθαρρύνωνται, νεάνις τις ὠρία καὶ χαρίεσσα, θυγάτηρ τοῦ ἄρχοντος Γερακάρη, ἐπὶ κεφαλῇς τῶν Οἰτυλίων γυναικῶν, παρουσιάσθη εἰς τὴν μάχην καὶ διὰ τῆς γενναϊότητός της κατώρθωσε νὰ δώσῃ τὴν νίκην εἰς τοὺς συμπατριώτας της. Τὸ θαῦμα ἐτελέσθη, καὶ ὁ Στέφανος ἀμέσως ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσίν του. Εἰς δὲ τὸν ἀπογόνων του, ὀνομαζόμενος Ἀλέξης ἠγάσεν ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τοῦτῳ καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ κάμνῃ θαύματα καὶ μέχρι σήμερον.

Οἱ ἀπόγονοι δὲ τοῦ Στεφάνου τούτου εἰς τιμὴν αὐτοῦ ἐκλήθησαν Στεφανόπουλοι. Κατ' ἄλλους δὲ, αὐτὸς οὗτος ὁ Νικηφόρος, ἀναγνωρισθεὶς ἐν Οἰτύλῳ, ὠνομάσθη ὑπὸ τῶν Οἰτυλίων Στεφανόπουλος, τουτέστιν υἱὸς, ἀπόγονος τοῦ στεφάνου, ἦτοι τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στέμματος.

Τὴν παράδοσιν ταύτην, Δημήτριός τις Στεφανόπουλος Κομνηνός, ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν ἐν Κορσικῇ Στεφανοπούλων, κατώρθωσε νὰ ὑποστηρίξῃ δι' ἐγγράφων παρὰ τῷ Λουδοβίκῳ ΙΣ' βασιλεῖ τῆς Γαλλίας, καὶ νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ τὸν τίτλον τοῦ Πρίγκιπος, διὰ βασιλικῶν γραμμάτων, ὑπὸ χρονολ. Ἀπριλ. 1782. Ὁλόκληρος δὲ ἡ «*Ἱστορικὴ σύνοψις τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῶν Κομνηνῶν*», τοῦτο προ-

σπαθεί ν' αποδείξη. Καί ὅμως ὅλα σχεδὸν τὰ ἔγγραφα καὶ ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα φέρει εἰς ὑποστήριξιν, φαίνονται ἡμῖν σαθρὰ καὶ ἀμφίβολα.

Ἐξεταστὴς τῶν ἐγγράφων τοῦ εἰρημένου κ. Δ. Στεφανοπούλου εἶχε διορισθῇ ὁ Μ. Cherin, γενεαλογιστὴς τῆς Α. Μ. τοῦ Λουδοβίκου ΙΣ'. Ἀλλὰ προφανῶς ὁ γενεαλογιστὴς οὗτος ἠπατήθη ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Στεφανοπούλου.

Πρῶτον μὲν, διότι τὰ γεγονότα καὶ τὰ ὀνόματα τὰ ὁποῖα παρουσίασε, κατὰ μέγα μέρος ἦσαν ψευδῆ. Καὶ τοῦτο ἐξάγεται ἐκ πολλῶν ἐγγράφων εὐρισκομένων ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς οἰκογενείας τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν, καὶ ἐκ τινος ἄρθρου ἐκτεταμένου, εὐρισκομένου ἐν τῇ «*Χρυσῇ βιβλῳ τῶν εὐγενῶν τῆς Γαλλίας*».¹⁾

Δεύτερον δέ, διότι τὰ ἔγγραφα τὰ ὁποῖα παρουσίασε, πιθανῶς, κατὰ μέγα μέρος, ἦσαν πλαστά. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα, ὁ κ. Δ. Στεφανόπουλος, εὐθὺς ἅμα ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ Πρίγκιπος, τὰ ἔκαυσε, βεβαίως, ὅπως ἀπαλλάξῃ καὶ ἑαυτὸν καὶ ταῦτα μεταγενεστέρου ἐλέγχου. Τρία δὲ μόνον τούτων ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ ὡς ἀνωτέρω βιβλίῳ του *Ἱστορικὴ σύνοψις* κλπ., τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον, χάριν περιεργείας, μεταφέρομεν ἐνταῦθα ἀπαρallάκτως, ὡς ἔχει:

«*Ἦς δὲνξαν Χρῶ ἀμὴν 1473. Ἰεῦναριου τεταρτη. Ἀναφανίσισαν ἔλπροσθεν ἐμοῦ κυνόγραφου τῆς πολητίας του βιτύου καὶ κάτοθεν πιστιον μαρτίρων ἀπὸ τὸ ἓνα μαῖρος ὁ ἐξεχότατος ἄρχοντας νικέφωρος ἱοστοῦ αὐτοκράτορας Δαβιδ Κομνηνοῦ τῆς τρεπιζόντας καὶ ἀπὸ τὸ ἄλο μαῖρος ο ἄρχοντας Πέτρος πατὴρ τῆς ἀρχοντίσας Ἑλένης τὴν ὁπίαν διδὶ τοῦ ἀνεθεν ἐξεχότατου νικεφόρου διὰ γηνίτου νομίμο καθὸς θέλει ἡ νόμη τῆς Ἑκκλίσιας.*

Νικέφορος, Πέτρος κλπ.»²⁾

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο εἶναι προικοσύμφωνον; Ἀλλὰ, ἐφ' ὅσον τοῦλάχιστον ὑπάρχει μοι γνωστόν, τὰ προικοσύμφωνα, κατὰ τὰ παρ' ἡμῖν ἔθιμα, δὲν ἐγράφοντο τοιοῦτοτρόπως. Εἶναι συμφωνητικὸν ὑπὸ συμβολαιογράφου γραφέν; — Ἀλλὰ οἱ γάμοι, παρὰ τοῖς Ὀρθοδόξοις Ἑλλησιν, ὑπῆρξαν, μοι φαίνεται, πάντοτε ἐκκλησιαστικοὶ καὶ ὄχι πολιτικοί, ὑπὸ κυρογράφων (πιθανῶς κοινογράφων) τελούμενοι.³⁾

Ἐπειτα δέ, κατὰ τὰ ἔθιμα τῶν τότε Ἑλλήνων, ἡ κυρίως χρονολογία αὐτῶν ἦτο ἢ ἀπὸ

κτίσεως κόσμου ἢ, τοῦλάχιστον, παρὰ τῇ ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως, ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἢ ἀπὸ κτίσεως κόσμου. Ὡσαύτως δέ, ἡ χρονολογία αὕτη ἔπρεπε νὰ ᾔναι γραμμένη μὲ γράμματα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, ἢ ὀλόγραφος, καὶ ὄχι μὲ ἀραβικοὺς ἀριθμούς. Ἐν γένει δέ ἡ αὐθεντικότης τοῦ ἐγγράφου τούτου μοι εἶναι λίαν ὑποπτος. Ταῦτὸ δὲ συμβαίνει καὶ διὰ τὰ ἐπίλοιπα τῶν ἐγγράφων τοῦ κ. Δ. Στεφανοπούλου.

Τρίτον δέ, διότι ἡ παράδοσις τῶν ἐν Κορσικῇ Ἑλλήνων ὑπῆρξε πάντοτε ὅτι κατήγοντο ἐκ τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ Δαβιδ Κομνηνοῦ. — Πῶς δὲ ἦτο δυνατόν, ὁ παπᾶ Νικόλαος, ὁ ὁποῖος βεβαίωσεν ὅτι, γράφων τὴν ἱστορίαν του, εἶχεν ὑπ' ὄψιν του ὅλα τὰ χειρόγραφα καὶ ὅλα τὰ ἔγγραφα τῶν ἐν Κορσικῇ Ἑλλήνων, ν' ἀπατηθῇ ἐπὶ τοσοῦτο φανερᾶς καὶ εὐκρινούς ὑποθέσεως; — Ἡ, τοῦλάχιστον, νὰ μὴ κάμῃ, ἔστω καὶ βραχεῖαν, μνείαν τῆς ἐκ Δαβιδ Κομνηνοῦ καταγωγῆς; Πράγμα δὲ ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς, ὅτι ὁ καπετὰν Γεώργιος Στεφανόπουλος, τελευταῖος ἀρχηγὸς τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ἀποικίας, ὁ μόνος δυνάμενος νὰ διεκδικήσῃ τὴν ἐκ Κομνηνῶν καταγωγὴν ὡς πρωτότοκος διάδοχος τοῦ πρώτου ἀρχηγοῦ τῆς ἀποικίας ταύτης, εἴτε ἐν συνειδήσει πλάνης τινός, εἴτε ἐκ ταπεινοφροσύνης, οὐδέποτε ἔδωκεν ἑαυτῷ τὸν τίτλον *Κομνηνός*. Πανταχοῦ δὲ ὅπου ἀπῆντησα τὴν ὑπογραφὴν του, ἔχει αὕτη ὡς ἐξῆς: *Καπετὰν Γεώργιος Στεφανόπουλος*, ὅπου ἐνίοτε προσθίεται καὶ τὸ: *Ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς ἀποικίας*.

Βεβαίως, τοιοῦτὸ τι συνέβη. Οἱ παλαιοὶ τῶν ἐν Κορσικῇ Ἑλλήνων ἐξηκολούθησαν νὰ ἔχουν τὴν τῆς ἐξ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ καταγωγῆς παράδοσιν, χωρὶς νὰ δίδουν προσοχὴν τινὰ εἰς τὴν γενικὴν ἱστορίαν. Οἱ νεώτεροι δὲ τούτων, βλέποντες ὅτι ἡ παράδοσις αὕτη δὲν συνεφώνει οὐδόλως μὲ τὴν γενικὴν ἱστορίαν, ἠθέλησαν νὰ τὴν συμβιβάσουν, δίδοντες αὕτῃ ἄλλην ἀρχήν.

Ὡς δὲ παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, καὶ ἡ μὲν καὶ ἡ δὲ τῶν παραδόσεων τούτων ἔχουσι τι τὸ μυθῶδες καὶ τὸ βεβιασμένον. Φαίνεται δὲ νὰ ὑπῆρξαν πάντοτε ἀνθρωποὶ, οἵτινες ἀντέλεγον κατὰ τῆς εὐγενοῦς ταύτης καταγωγῆς τῶν ἀποίκων τούτων Ἑλλήνων, διὸ καὶ ὁ παπᾶ Νικόλαος δριμύς λίαν ἐπιπίπτει ἐν τῷ προλόγῳ του κατὰ τῶν ἀντιλεγόντων τούτων:

«Ἐτι δέ, λέγει, καὶ διὰ νὰ ἀποδείξω καπιοιωνῶν κακογλώσσων καὶ ζηλιάρων ὄνων, ὅπου, ἀπὸ τὴν πολλὴν κἀκητα καὶ φθόνον ὅπου φέρουν εἰς τὸ γένος μας, κάθονται καὶ κατακρίνουν τὴν εὐγένειάν σας, πῶς δὲν ἤξευρετε πόθεν κατὰγεστε.»

1) Deuxième registre κτλ. σελ. 239.

2) Précis historique κλπ. σελ. 20.

3) Παράβαλε καὶ τὴν περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης γνώμην τοῦ κ. Π. Χιώτη ἐν τῇ «Σιών» τῆς 10 Ἰουνίου 1887, ἀριθ. 310.

Ἡ περίστασις αὕτη ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν μνήμην μου παρατήρησιν τινα τοῦ ιστοριογράφου Le Beau ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῶν Κομνηνῶν: "Ὅταν ἡ οἰκογένεια αὕτη κατέστη ἐνδοξος, τότε οἱ ιστοριογράφοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης προσεπάθησαν ἵνα εὗρωσι τὴν ἀρχαίαν καταγωγὴν τῆς. Τὴν ἀνεβίβασαν λοιπὸν μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὡς εὐγενῆ οἰκογένειαν, ἀκολουθήσασαν αὐτόν, ἀναχωροῦντα ἐξ Ἰταλίας. Ἦτο δέ, λέγει, ματαιοφροσύνη τις τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς ὅλους τοὺς περιφανεῖς οἴκους, τῶν ὁποίων ἡγενοῦτο ἡ καταγωγή. ¹⁾

Πράγμα δὲ ἄξιον μνείας εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς: Εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἰδίως ἐν Σαμοθράκῃ, τὰ ὀνόματα Παλασιολόγος, Λάσκαρις, Δούκας καὶ Κομνηνός, ἥδη ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατέστησαν κοινότατα, διότι οἱ γονεῖς, πρὸς τιμὴν τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν τῶν Παλασιολόγων, Λασκαρέων, Δουκῶν καὶ Κομνηνῶν, βαπτίζοντες τὰ παιδιά των, τοῖς δίδουσι τὰ ὀνόματα ταῦτα.

"Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐτυμολογίαν τῶν λέξεων Στεφανόπουλος καὶ Στεφανόπολις, μίαν τοιαύτην δύναμιν νὰ ἐννοήσω: ὅτι Στεφανόπουλος, κατὰ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐλληνικὴν γλῶσσαν, εἶναι πατρωνυμικὸν καὶ σημαίνει υἱὸς τοῦ Στεφάνου, καὶ ὅτι, Στεφανόπολις, ἡ μᾶλλον, Στεφανούπολις, εἶναι ὄνομα πόλεως καὶ σημαίνει, πόλις τοῦ Στεφάνου. Ὡς πρὸς τό, Stefanopoli (ἡ μᾶλλον, Stéphanopoli, καὶ, κατ' ἄλλους, Stéphano-poli), δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ἐξιταλισμὸς τῆς λέξεως Στεφανόπουλος. Τοιοῦτο δέ τι συνέβη καὶ διὰ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα ὀνόματα. Οὕτω λ.χ., τὸ μὲν Μαρκόπουλος ἔγινε Marcopoli· τὸ δέ, Παπαδόπουλος, Papadopoli καὶ οὕτω καθεξῆς.

Αἱ παραδόσεις αὗται θὰ εἶχόν τι τὸ πειστικὸν καὶ βέβαιον, ἐὰν συνεφώνουν καθ' ὅλα μὲ τὴν γενικὴν ἱστορίαν. Ἀλλὰ τοιαύτη τις συμφωνία παντάπασιν ἐλλείπει.

Ὡς πρὸς τὴν πρώτην παράδοσιν, ἐκ τῆς ἱστορίας μανθάνομεν ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος Κομνηνός οὐδέποτε ἔσχε σύζυγον Μάρω, ἡ Αἰκατερίνην καὶ μετὰ ταύτην Θεοδώραν. Ὁ πρωτότοκος τῶν υἱῶν του καὶ διάδοχος τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου, πραγματικῶς, ὠνομάζετο Ἰωάννης Κομνηνός· ἀλλ' υἱὸν Στέφανον οὐδέποτε ἀπέκτησεν. Πολὺ δὲ περισσότερο, τὰ περὶ Γερμανοῦ καὶ Θεοδώρας οὐδαμῶς ἀναφέρονται. ²⁾

"Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν δευτέραν παράδοσιν, πραγματικῶς, ὁ νεώτατος τῶν ὀκτὼ υἱῶν τοῦ Δαβίδ Κομνηνοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἦτο

Γεώργιος, κατὰ τὸν ἀρθρογράφον τῆς Γενικῆς Βιογραφίας τοῦ Διδώτου, ¹⁾ ἐξομῶσας τὴν πατρῴαν πίστιν, ἐπέζησεν ὡς μόνιμος ἐν Ἀδριανουπόλει μετὰ τὴν σφαγὴν τοῦ πατρὸς του, τῶν ἀδελφῶν του καὶ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς οἰκογενείας του ²⁾.

Εἶναι λοιπὸν οὗτος ὁ πρόγονος τῶν ἐν Κορσικῇ Κομνηνῶν;—Ἰσως, ναί· ἀλλ' ἴσως καὶ ὄχι. Τοῦλάχιστον ἡ ἱστορία δὲν μᾶς λέγει τίποτε. Ἐν τούτοις, ἡ οἰκογένεια τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν ἐξακολουθεῖ νὰ θεωρῇ ἐαυτὴν ὡς καταγομένην ἐκ τῶν ἐν Τραπεζοῦντι Κομνηνῶν, φέρουσα τὰ ἐξῆς οἰκόσημα: Χρυσοῦν Αὐτοκρατορικὸν ἀετόν, διαπερῶμενον ὑπ' ἀργυροῦ ξίφους ἔχοντος χρυσὴν λαβίδα, καὶ ἐπιφέροντος χρυσοῦν αὐτοκρατορικὸν στέμμα. Σύνθημα δ' ἔχει τὸ ἐξῆς: *Fama manet, fortuna perit*.

Τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν ἐν Αἰακκίῳ Στεφανοπούλων Κομνηνῶν σωζόμενα ἔγγραφα εἶναι ὅλως ἀνεπαρκῆ διὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ὑποθέσεως. Ἐν δὲ καὶ μόνον ἀρχαῖον ἔγγραφον ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς, τὸ ὁποῖον εἶναι βαπτιστικὸν τοῦ Γεωργίου, ἀρχηγοῦ τῆς ἐν Κορσικῇ ἐλληνικῆς ἀποικίας, κατὰ τὴν ἐξ Οἰτύλου ἀναχώρησιν. Ἐχει δὲ ὡς ἔπεται:

«Χιλιοστῶ πεντακοσιοστῶ ἐνενηκοστῶ πέμπτῳ Νοεμβρίου εἰκοστῇ δευτέρᾳ. Ἐγεννήθη παιδίον ἀρσενικὸν τοῦ εὐγενεστάτου κύρ Μιχαὴλ τοῦ ποτὲ ἐκλαμπροτάτου γεωργίου στεφανοπούλου Κομνηνοῦ, καὶ τῆς ἀρχόντισσας μαρίας· ἐβαπτίσθη ἐμὴρόθῃ, καὶ ὀνομάσθη γεώργιος ἀπ' ἐμοῦ Δυσονισίου προτοπαπᾶ τοῦ Βίτιλου.

Χιλιοστῶ ἑξακοσιοστῶ ἑβδομηκοστῶ πέμπτῳ μαΐου εἰκοστῇ εἰς τὸ Βίτιλον Μάνης.

Ἐγὼ Θωμᾶς στεφανόπουλος ἀρχιερεὺς τοῦ Βίτιλου μετέγραψα ἀπὸ τοῦ βιβλίου τῶν βαπτιζόμενων τὸ ἄνωθεν βαπτιστικὸν καθὼς εὕρεσκαται.

Θωμᾶς Στεφανόπουλος.»

Ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔγγράφου τούτου ἡ αὐθεντικότης μοι εἶναι λίαν ἀμφίβολος. Μάλιστα δὲ ἡ ὑπογραφή Θωμᾶς Στεφανόπουλος δὲν εἶναι ὑπογραφή Ἑλλήνος Ὀρθοδόξου Ἀρχιερέως. Τούναντίον δ' ἡ ὑπογραφή τοῦ Ἐπισκόπου Μαΐνης Παρθενίου ἐν τῇ διαθήκῃ του, τὴν ὁποίαν δημοσιεύομεν κατωτέρω, εἶναι ἀληθῆς ὑπογραφή Ἀρχιερέως, γεγραμμένη καθ' ὃν τρόπον διετηρήθη καὶ μέχρι σήμερον ἡ συνθήκη τοῦ ὑπογράφειν παρὰ τοῖς ἡμετέροις Ἀρχιερεῦσιν.

Εἰς ταῦτα δὲ ἐπὶ τέλους προσθέτω καὶ τὸ συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον ἐξήγαγον ἐκ τῶν ληξι-αρχικῶν βιβλίων τοῦ Δημαρχείου τῶν Καρυῶν: Οἱ τὰς διαφόρους ἱεροπραξίας καταγράφοντες ἱερεῖς συνειθίζουσι νὰ θέτωσι τὸ ὄνομα, τὸ ἐπώνυμον καὶ τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα τῶν καταγραφόμενων προσώπων. Οὕτω δὲ ἐν σελ. 3 τοῦ

1) Hist. Du Bas-Empire Τόμ. XVII. σελ. 179.

2) Le Beau, Hist. κτλ. Τόμ. XVII καὶ XVIII.

1) Nouv. Biogr. génér. κλπ. Τόμ. XIII, σελ. 211.

2) Χάμπερ, Τόμ. Β', σελ. 334.

Βιβλίου τῶν Βαπτισμένων ἀπαντῶμεν τὴν ἐξῆς καταγραφὴν:

«Χίλιοι ἐπτακόσιοι δεκάξι ἰανουαρίου ἐξί με τὸ θέλημα ὡς ἄνωθεν τοῦ προστότος ἐδαπτίσθη ἀπ' ἐμέ τὸν ὑπογεγραμμένον υἱὸς τοῦ Μαστροκωσταντῆ ἀπὸ τὴν κῶ καὶ Ἀγγελίνας Μαλατίτζας· οἱ ἀνάδοχοι παπὰ πέτρος Μαβρονιδάκης καὶ Μαρία κονταρήνου· ἦτον ἡμερῶν δεκ' οκτὸ καὶ ὠνομάσθη ἰωάννης. ἐγὼ ππ. Ἰωάννης στεφανόπουλος ἐδάπτισα.»

Οὕτω δ' ἄλληλοδιαδόχως ἐν τοῖς διαφόροις ληξιαρχικοῖς βιβλίοις ἀπαντῶμεν τὰς ἐξῆς καταγωγὰς· Νικολὸς *σμιρνάκης*.—Γιάννης *ἀπὸ τὴν χίο*.—Κωσταντῆς *τσιργοτάκης*.—Γιόργης *ἀπὸ τὴν ρούμην*.—Μαστρο νικολὸς *καρδιώτης*.—Γιόργης *κορφιώτης*.—Φραντσέσκος *παριανὸς* κλπ. κλπ. Δὲν ἔσχον δὲ τὴν ὑπομονὴν νὰ συνθέσω ἀκριβῆ κατὰλογον τῶν τοιαύτης καταγωγῆς οἰκογενειῶν· ὅπως δὴποτε ὁμως δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω ὅτι ὑπὲρ τὰς τριάκοντα τοιαῦται εὐρίσκονται ἐν τοῖς βιβλίοις τούτοις.

Ἐπεταὶ λοιπὸν ἐκ τούτων, ὅτι ἡ ἀποικία αὕτη δὲν συνέκειτο ἐκ μόνων Οἰτυλίων καὶ Πελοποννησίων, ἀλλὰ καὶ ἄλλης καταγωγῆς ἀνθρώπων. Καὶ ἐξηγῶ τοῦτο ὡς ἐξῆς: Ἡ Μάνη διετέλεσε πάντοτε ἀνυπότακτος καὶ οὕτως εἰπεῖν ἡμιανεξάρτητος. Αἱ ἐξ ἄλλων μερῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων καταδικωμένοι οἰκογένειαι κατέφευγον ἐκεῖ ὡς εἰς ἄσυλον. Ὅσakis λοιπὸν ἀνεχώρουν ἐκ Μάνης ἀποικίαι, συνέκειτο αὗται, κατὰ μέγα μέρος, ἐξ Ἑλλήνων ἄλλων μερῶν.

Καθὰ δὲ πληροφοροῦμαι ἐν Καρυαῖς, καὶ τινες Γενουησιακαὶ οἰκογένειαι, ἀναμιχθεῖσαι μετὰ τῶν πρώτων ἀποίκων Ἑλλήνων, συνεχωνεύθησαν μετ' αὐτῶν, ὡς εἶναι καὶ ἡ οἰκογένεια Ραγγατζάκη (ἐκ τοῦ ragazzo).

(Ἐπεταὶ συνέχεια)

N. B. ΦΑΡΔΥΣ

ΣΤΡΕΒΛΩΘΕΙΣΑ ΥΠΑΡΞΙΣ

Διήγημα.

[Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ τοῦ Rudolph Lindau]

A'.

Τὸν Νοέμβριον μῆνα τοῦ ἔτους 186. εὐρισκόμην ἐν μικρᾷ τινι πόλει τῆς Θυριγγίας. Ἦμην ἤδη ἐκεῖ ἀπὸ μιᾶς ἐβδομάδος, καὶ περατώσας τὰς ὑποθέσεις αἵτινες εἶχον ἀπαιτήσει τὴν παρουσίαν μου, ἡτοιμαζόμεν ν' ἀναχωρήσω τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐν ὥρᾳ εὐθέτῳ, ὅτε τὴν τετάρτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν ἔλαβον τηλεγράφημα καλοῦν με ὅ,τι τάχιστα εἰς Παρισίους πρὸς τακτοποίησιν σπουδαιοτάτης δι' ἐμέ ὑποθέ-

σεως. Εὐρισκόμενος πολλὰς ὥρας μακρὰν τῆς κυρίας σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, δὲν ἠδυνάμην πλέον νὰ προφθάσω τὴν ταχεῖαν νυκτερινὴν ἀμαξοστοιχίαν· ἵνα ἐπιβῶ δὲ τῆς ἀμέσως ἐπομένης ἡμερησίας, ἔπρεπε ν' ἀναχωρήσω τὴν ἐπαύριον πρωΐαν περὶ τὴν πέμπτην ὥραν, ἥ νὰ κινήσω ἐφ' ἀμάξης τὴν ἰδίαν ἀμέσως ἐσπέραν, καὶ διανυκτερεύων ἐν τῇ πόλει τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ νὰ ἐξακολουθήσω τὴν ἐπαύριον τὴν ὁδοπορίαν μου διὰ τοῦ σιδηροδρόμου.

Ἦτο δυσάρεστος, ὕγρὸς συνάμα καὶ ψυχρὸς, καιρὸς. Τὸ νὰ ἐγερθῶ δὲ ἐν μέσῳ σκότους, νὰ ἐνδυθῶ ἐντὸς ψυχροῦ δωματίου, καὶ τρέμων ἔτι ἐκ τοῦ φόβου νὰ ἐπιβῶ ἀμάξης κακῶς κλειομένης, ὅπως διασυρθῶ τέσσαρας ὅλας ὥρας ὑπὸ ἀργῶν ἵππων, δι' ἀνωμάτων δρόμων, ἄνω καὶ κάτω τῶν ὁρέων, ἦσαν πράγματα ἅτινα ἤκιστα μοὶ προσεμεδίδων. Προτίμησα ν' ἀναχωρήσω ἀμέσως. Παρήγγειλα ἐν ὄχημα, συνεσκευάσσα ἐν τάχει τὸν ὁδοπορικόν μου σάκκον, ἔπιον ἐν ποτήριον θερμοῦ οἴνου, διέταξα νὰ θέσουν ἐντὸς τῆς ἀμάξης μίαν δέσμην ἀχύρου, ἐτυλίχθη ἐπιμελῶς διὰ χονδρῶν τινων σκεπασμάτων, καὶ ἐκίνησα εὐδιάθετος.

Εἶχεν ἤδη ἀρχίσει τὸ σκότος, ὅτε ἐξῆλθον τῆς πόλεως, μετὰ ἡμίσειαν δὲ ὥραν ἦτο βαθεῖα κύκλω μου νύξ. Μὲ κατέλαβε μετ' ὀλίγον ἡμιτελής τις καὶ ἄχαρις ὕπνος, ὅθεν μὲ ἐξήγειρον, ὡς ἐνόμιζον, ἀνὰ δέκα λεπτὰ μάλιστα χρότος καὶ ἀμαξηλάτου κραυγαί· παρετήρουν δὲ τότε ὅτι πολλὰ παρηργόμεθα χωρὶς. Ἐβλεπον δι' ἡμικλείστων ὀφθαλμῶν καὶ τῶν θαμβῶν ὕλων τῆς ἀμάξης ταπεινοὺς καὶ ἀμαυροὺς οἰκίσκους καὶ τὰ μόλις φωτιζόμενα παράθυρά των, πρὶν ἢ δὲ καλῶς ἐννοήσω ποῦ εὐρισκόμεν ἡμην καὶ πάλιν μετὰ μικρὸν ἐπὶ τῆς σκοτεινῆς λεωφόρου. Τέλος ἐβελτιώθη πῶς ὁ δρόμος· οἱ τιναγμοὶ τῆς ἀμάξης κατέστησαν ἀνεκτότεροι, μεταβληθέντες βραθυρὰ εἰς εὐχάριστον λικνισμόν, αἱ κραυγαὶ τοῦ ἀμαξηλάτου δὲν μ' ἐτάραξαν πλέον, καὶ — ἀπεκοιμήθην.

Ὅτε ἐξύπνησα εἶχόμεν σταματήσει ἐν τῇ πόλει Β. πρὸ τοῦ *Ξενοδοχείου* τοῦ *Διάδοχου*, ὅπου καὶ κατηυθυνόμεθα. Ὑπηρετικώτατός τις οἰκέτης ἤνοιξε τὴν θυρίδα τῆς ἀμάξης καὶ μ' ἐβοήθησε νὰ καταβῶ. Ἀφοῦ δ' ἀπέλυσα τότε τὸν ἀμαξηλάτην καὶ ἀπήντησα καταφατικῶς εἰς τὸν οἰκέτην, ἐρωτῶντά με ἂν ἐπιθύμουν δωματίον, μὲ παρεκάλεσεν οὗτος νὰ τὸν ἀκολουθήσω καὶ μ' ὠδήγησεν ἐπάνω, διὰ τῆς φωτεινῆς κλίμακος, εἰς ὑψηλὸν, εὐρὺ καὶ ψυχρὸν δωματίον. Ἐκράτει κηρίον διὰ τῆς προτεταμένης αὐτοῦ δεξιᾶς καὶ εἶχε πῶς τὸ ἦθος ὑπερήφανον, ὥσανεὶ προέκειτο νὰ μὲ ποδηγετήσῃ διὰ σκοτεινοῦ τινος λαβυρίνθου.

Τὸ ὑποδεχθὲν μοὶ δωματίον εἶχε πάντα ἄ-